

Številka: 322-01-3/2024/2
Ljubljana, 16. 4. 2024

Predlog

Državni svet Republike Slovenije je na 16. seji 17. 4. 2024, v skladu z 98. členom Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20, 123/20, 67/22 in 69/23), obravnaval Pobudo Komisije Državnega sveta za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano za nadzor učinkovitosti neposrednih plačil v kmetijstvu v smislu večje samooskrbnosti in prehranske varnosti ter na podlagi prvega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - UPB1 in 95/09-odl. US, 21/13-ZFDO-F, 81/18-odl. US in 16/23) sprejel naslednji

S K L E P:

Državni svet Republike Slovenije podpira pobudo Komisije Državnega sveta za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter Računskemu sodišču Republike Slovenije predlaga, da pobudo prouči in nanjo odgovori.

Pobuda Komisije Državnega sveta za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano se glasi:

p o b u d a:

Računsko sodišče Republike Slovenije naj kot vrhovna neodvisna revizijska institucija, ki nadzira celotno porabo javnih sredstev, v okviru svojih pooblastil preveri, ali so sredstva za ukrepe neposrednih plačil v kmetijstvu dovolj učinkovita za zagotavljanje cilja prehranske varnosti in samooskrbe.

Obrazložitev:

Komisija Državnega sveta za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v okviru svojih pristojnosti ves čas naslavlja problematiko nezadostne prehranske samooskrbe in s tem nacionalne prehranske varnosti. Ugotavlja, da kmetijska politika ne dosega v zadostni meri cilja povečanja prehranske samooskrbe, kljub državnim in evropskim sredstvom, ki so namenjena področju kmetijstva. Kmetijski sektor je v negotovosti, saj je kmetijska zemlja premalo zaščitena, zaradi novih in pogosto nerazumnih okoljskih zahtev se opušča kmetijstvo, prav tako se čedalje manj mladih odloča za prevzem in nadaljevanje kmetijske dejavnosti. Prevelika prehranska odvisnost negativno vpliva na varnost države in njenih prebivalcev, kar se je nedavno izkazalo med pandemijo Covid-19 in vojno v Ukrajini. Tovrstni globalni dogodki lahko hitro prizadenejo izredno majhen slovenski trg, še posebej če upoštevamo, da smo prehransko odvisni. Zato je nujno krepiti domačo pridelavo hrane in s tem zagotoviti prehransko varnost.

Neposredna plačila v kmetijstvu predstavljajo finančno podporo, ki jo prejmejo kmetje neposredno od države ali Evropske unije. Namen teh plačil je spodbuditi trajnostno kmetovanje, ohranjanje podeželja, izboljšanje dobrobiti živali, varstvo okolja in podporo pri doseganju socialnih ciljev, kot so ohranjanje delovnih mest in življenjski standard na podeželju. Kljub dodeljevanju neposrednih plačil se kmetijstvo sooča s številnimi izzivi. Zdi se, da so ukrepi pretežno usmerjeni k ohranjanju narave in kot taki delujejo bolj proti kmetovanju in pridelavi hrane (kako pridelati manj), saj se njihov učinek v praksi kaže v manjši pridelavi hrane. S tem se oddaljujemo od primarnega cilja večje prehranske samooskrbnosti in s tem prehranske varnosti in suverenosti Slovenije. Prehranska samooskrba in prehranska varnost se nanaša na zmožnost države, da zadostuje potrebam prebivalstva po hrani s trajnostno in zanesljivo proizvodnjo ter predstavlja temeljni steber nacionalne varnosti in dobrobiti prebivalstva. Komisija Državnega sveta za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ugotavlja, da v Sloveniji prehranska varnost ni zagotovljena, saj je samooskrba pod zelenim pragom, število kmetij upada, še bolj zaskrbljujoče pa je dejstvo, da se kmetijska zemljišča prodajajo tujcem tudi v obmejnem pasu. To povzroča skrb v smislu nacionalne varnosti in vpliva na domačo proizvodnjo hrane ter suverenost na tem področju.

Sistem neposrednih plačil vsebuje različne intervencije oziroma plačila, ki jih kmetje lahko prejmejo, če izpolnjujejo predpisane pogoje. Ob tem Komisija Državnega sveta za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ugotavlja, da so ukrepi zelo razdrobljeni, ob tem pa so zahteve v nacionalnem Strateškem načrtu Skupne kmetijske politike (v nadaljevanju: strateški načrt) strožje oz. obsežnejše, kot jih predpisuje Evropska unija, kar še bolj otežuje pridobivanje evropskih sredstev. Evropska ureditev gre v smeri poenostavitve zahtev, povezanih z okoljem, čemur bi morali slediti tudi v Sloveniji, saj bi s tem zaustavili drobljenje ukrepov (intervencij in podintervencij). Treba je preveriti, ali je strateški načrt pravilno zastavljen in sredstva za kmetijstvo smotrno razdeljena in usmerjena k ciljem povečanja prehranske varnosti. Pri nadzoru neposrednih plačil v kmetijstvu naj se preveri učinkovitost po posameznih področjih, kot je npr. ekološko kmetijstvo, kjer je ponudba ekoloških živil, kljub velikim vložkom, nezadostna. Javni zavodi, ki so zavezani k obveznemu naročanju ekoloških živil, namreč poročajo o težavah pri dobavi slovenskih ekoloških živil.

Glede na navedeno bi bilo smiselno, da Računsko sodišče Republike Slovenije preveri učinkovitost neposrednih plačil v kmetijstvu v Sloveniji v zadnjih letih. Komisija Državnega sveta za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano meni, da so takšna preverjanja in usmeritve ključni za zagotavljanje transparentnosti, odgovornosti in izboljšanja sistemov podpore kmetijstvu in nujni za trajnostno in stabilno prihodnost kmetijske dejavnosti v državi.

* * *

Državni svet Republike Slovenije predlaga Računskemu sodišču Republike Slovenije, da pobudo prouči in v skladu s šestim odstavkom 98. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20, 123/20, 67/22 in 69/23) nanjo v roku 30 dni odgovori.